

*Кузьмінська Л.М., магістрант,
Білецька І.М., к.е.н., доцент
Івано-Франківський інститут менеджменту
Тернопільського національного економічного університету,
lkuzminskai@gmail.com*

РЕЛІГІЙНИЙ ТА ПАЛОМНИЦЬКИЙ ТУРИЗМ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ РЕЛІГІЙНИХ КОНФЛІКТІВ

З розвитком туризму як форми рекреаційної діяльності, що виникла і розвинулася в індустріальну епоху суспільного розвитку, став вживатися термін "релігійний туризм". Під релігійним туризмом слід розуміти види діяльності, пов'язані з наданням послуг і задоволенням потреб туристів, що прямують до святих місць і релігійних центрів, що знаходяться за межами звичайного для них середовища. На міжнародному ринку туристичних послуг цей вид туризму починає розвиватися все швидше. За даними ЮНВТО щороку понад 200 млн. осіб у світі здійснюють паломництво, з них 150 млн. християн, 20–30 млн. індуїстів, 40 млн. буддистів, мусульман, синтоїстів та ін. За прогнозами експертів через кілька років релігійний туризм займе близько 20% туристичного ринку [1]. Обсяги ринку релігійного туризму і паломництва оцінюються приблизно у \$ 18 млрд. Як свідчить Religious Conference Management Association, цікавість до подорожей з релігійною метою постійно зростає, стимулюючи зростання потоків паломників (кожні десять років приблизно у 2,5 рази) [1]. Релігійний туризм можна умовно розділити на чотири складові, які відповідають найпоширенішим релігіям – християнству, ісламу, іудаїзму, буддизму. При цьому два останні напрями сьогодні розвинені слабо.

В наукових дослідженнях і публікаціях релігійний туризм як культурне явище стає предметом розгляду у другій половині XX ст. Історія релігійного туризму розглядається А.Ю. Александровою, М.Б. Біржаковим. Питанням класифікації і типології релігійного туризму присвячені праці М. Мюллера, Т.Т. Хрїстова, С.П. Романчика, П.Л. Яроцького.

Релігійний туризм є одним із найстаріших видів туризму. Він бере свої витoki з часів формування основних світових релігій і здійснюється в таких двох основних формах: паломницький туризм, релігійний туризм екскурсійної пізнавальної спрямованості.

Паломницький туризм – це сукупність поїздок представників різних конфесій з паломницькими цілями. Паломництво (від. лат.palma – пальма) – подорож вірян, здійснювана до святих місць з релігійною метою. Той, хто здійснює таку подорож – паломник. Спочатку так називали тільки особу, яка здійснювала подорож (поклоніння) до Палестини, на знак чого звідти приносили пальмову гілку. Однак, в різні часи і в різних регіонах існували інші назви. Прочанин, богомолець – в Україні, странник, поклонник – в Росії, пілігрим, паломник – на Заході, хаджі – на Сході. Цими термінами визначали людину, що здійснює або здійснила подорож до святих місць, Святої землі.

Серед причин для здійснення паломництва можна виділити наступні: бажання зцілитися від душевних і фізичних недуг; помолитися за рідних і близьких; знайти благодать; відмолити гріхи; виразити подяку за блага послані зверху; проявити відданість вірі.

Релігійний туризм екскурсійної пізнавальної спрямованості припускає відвідини релігійних центрів, в яких туристи можуть побачити релігійні об'єкти, – культові пам'ятники, що є діючими, музеї, відвідати богослужіння, взяти участь в хресних ходах, медитаціях і інших релігійних заходах [2]. Країни, в яких знаходяться сакральні центри світового та регіонального рівня і які спеціалізуються на паломництві та релігійному туризмі, за обсягами діяльності можна розташувати наступним чином: Ізраїль (35%), Росія (30%), Греція (12%), Італія (7%), Туреччина (6%), Саудівська Аравія (5%), Україна (5%).

Паломництво налічує сотні, якщо не тисячі святих місць. Багато з них є місцями видінь. Найбільш відомі місця - Лурд і Фатіма. Інші місця набули популярності після різних чудес - реальних або передбачуваних. Деякі місця не славляться надприродними подіями, але є центрами духовного життя, часто протягом століть. Іноді мальовничість місць паломництва так приваблює туристів, що релігійний характер місця відтісняється на другий план (наприклад, абатство Мон Сен Мішель) [3].

Релігійний туризм є перспективним напрямком для України. Україна має унікальні передумови щодо розвитку релігійного туризму як екскурсійного, так і паломницького напрямів. Це зумовлено багатою історією розвитку християнства на території країни. Паломницький туризм в Україні може здійснюватись у кількох цікавих напрямках: «Витоки християнської України», «Монастирі України», «Перехрестя східного і західного християнства», «Сакральні пам'ятки Поділля», «Звитязний і духовний волинський край», «Шляхами святинь Запорозької Січі», «Культурно-релігійні пам'ятки Криму», «Святі місця Західної України» тощо. Отже, для релігійного туризму придатні численні монастирі України, особливо Західної України. Це зумовлено тим, що греко-католицька церква толерантніша і не настільки ортодоксальна, як, наприклад, євразійська православна церква Московського патріархату. Європейські туристи знаходять у греко-католицькій церкві багато знайомих і близьких їм рис європейської культури. Богослужіння здійснюється українською мовою, що теж приваблює іноземців.

Одну з найвизначніших ролей у розвитку релігійного туризму в Україні відіграє Свято-Успенська Києво-Печерська лавра, яка є національною святинєю українського народу. Також значний потенціал для розвитку такої специфічної галузі бізнесу як релігійний туризм містить Житомирщина. На території області знаходяться визначні пам'ятки історії та культури – це Овруцький Св. Василівський храм (окремим фрагментам стін храму нараховується понад 900 років), римо-католицький монастир Кармелітів Босих у м. Бердичеві вважається неперевершеним архітектурним ансамблем на теренах всієї України, Чоповицький православний монастир відомий своїм чудодійним джерелом далеко на межах області, є місцем паломництва віруючих з усієї України. На Тернопільщині релігійний туризм – окремий потужний напрямок. На нашій планеті не так багато місць, де кілька разів являлася Матір Божа. Відвідання двох святинь світового значення в Почаєві і Зарваниці подія непересічна як для паломника, так і просто мандрівника. Івано-Франківська область також відома багатою сакральною і духовною спадщиною. На сьогодні в області нараховується 50 дерев'яних церков, які охороняються державою. Найдавніші з них – Благовіщенська церква (1587 рік) у місті Коломия, Успенська церква (1623 рік) в селі Пістинь Косівського району, Різдва Богородиці (1678 рік) у селищі Ворохта на Яремчанщині. А в селі Росільна Богородчанського району знаходиться дерев'яна церквя, зведена без жодного цвяха. Найяскравішим зразком дерев'яного будівництва є церква Святого Духа з укріпленнями в місті Рогатин (1676 рік). Іконостас Святодухівської церкви, створений у 1650 році, вважається перлиною українського малярства. Отже, на сьогодні в Україні існує та діє достатня мережа культурно-історичних пам'яток для задоволення релігійних потреб віруючих [3].

Таким чином, можна однозначно стверджувати, що релігійний туризм, як й інші його форми, має позитивний вплив на економічний розвиток тих регіонів, де знаходяться відомі релігійні об'єкти та духовні реліквії.

Література

1. UNWTO Tourism Highlights, Edition 2009. World Tourism Organization [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.unwto.org/index.php>.
2. Яроцький П.Л. Релігієзнавство: навч. посіб. – К.: Кондор, 2004. – 308 с.
3. Любіцева О.О. Паломництво та релігійний туризм : навч. посіб. /О.О. Любіцева, С.П. Романчик. – 2-е вид. перероб. та допов. – К. : Альттерпрес, 2010. – 396с.